

İLİM CENNET YOLUDUR

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve alâ âlihî ve sahibihî ve men-tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün. Ve külle bid'atin dalâletün. Ve külle dalâletin ve sâhibihâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-Nebiyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

«لِكُلِّ شَيْءٍ طَرِيقٌ، وَطَرِيقُ الْجَنَّةِ الْعِلْمُ»

Li-küllü şey'in tarîkun ve tarîku'l-cenneti el-ilmü. Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Abdullah b. Ömer radiyallahu an-hümâ'dan Deylemî'nin rivayet ettiğine göre Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri buyurmuşlar ki:

Li-küllü şey'in tarîkun. “Her şeyin yolu vardır.” *Ve tarîku'l-cenneti el-ilmü.* “Cennetin yolu da ilimdir.”

Üç dersten beri kura şeklinde açtığımız sayfalarda hep karşımıza ilimle ilgili bir hadîs-i şerîf geliyor. Bunda bir işaret olduğunu düşünebiliriz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in bu mübarek beldede hadislerini okurken, sanki Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bize “ilimle meşgul olun, ilimle meşgul olun, ilimle meşgul olun” diye tavsiye etmiş oluyor.

Cennetin yolu ilimdir. Cenneti kazanmak isteyen insan ulûm-i şer'iyeye sarılır, ulûm-i şer'iyye hakkında malumat sahibi olur, bildiğini uygular, öğrendiğini tatbik eder ve böylece cennete vâsıl olur.

Çünkü insan kendi aklı ile Allahu Teâlâ hazretlerinin varlığını bulmaya muktedir yaratılmış kadar her insanın akl-ı selîmi yoktur. Herkes akıllı olduğunu iddia ettiği halde dünya üzerindeki insan sayısı kadar hayat tarzı ve yolu vardır, herkes bir tarafa gitmektedir.

Hatta aynı prensipler altında yaşayan Müslümanların bile bir safın intizamını sağla-

ma konusunda çeşitli müşküllere kenardan tebessümle bakmak durumunda kalıyoruz. Kimisi kendisinin fikrini esas alarak yanındakini öne doğru teşvik ediyor, “ön tarafa geç kardeşim” filan diye, kimisi uzaktan meseleyi daha iyi gördüğünden “kardeşim sen yakınsın, senin öne geçmen lazım” diyor. Bir safın intizama girmesi için bir sürü zahmet çekiliyor ama herkes kendisini doğru sanıyor. Yani hiç ayranım ekşi diyen yok. Herkes kendisini haklı görmeye çalışıyor.

O halde bunca ihtilafın hakemi nedir?

Şeriatı dinlemek. Bunca görüşlerin birleştiricisi, yanlışlarını eleyici, doğruları ibkâ edici miyar ve ölçüleri Allahu Teâlâ hazretlerinin bize lütfen ve keremen göndermiş olduğu kitabın, bizlere rahmet olarak göndermiş olduğu peygamberinin *sallallahu aleyhi ve sellem* sünnet-i seniyyesidir. Onlar olmasaydı biz gerçekleri nereden görecektik? Hele Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in mübarek hadîs-i şerîfleri olmasaydı, biz olmuş ve olacak hadiselerle ilgili malumatı nasıl elde edecektik?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bize yemek âdâbından vücut temizliğine, aile muaşeretinden cemiyet faaliyetlerine, devlet işlerine, cihada varıncaya kadar hayatımızın her yönüyle ilgili en kıymetli bilgileri vermiştir. Böylece Müslüman ümmetini aynı zevke ve aynı örfе, âdete sahip yek bir millet, tek bir ümmet halinde terbiye eden, yoğuran, biçimlendiren, cisimlendiren Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in sünnet-i seniyyesidir. Bizi Pakistanlı kardeşimizle, Yemenli dostumuzla, Afrikalı mübarek dindaşımızla aynı noktaya getiren Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîfleridir.

Onun için ulûm-ı şer'iyeye sımsıkı sarılmamız; onu kendimize, hayatımıza rehber etmeliyiz; ihtilaflarımızda hakem Allahu Teâlâ hazretlerinin Kur'ân-ı Kerîm'i olmalı, Resûlullah Efendimiz'in hadîs-i şerîfleri olmalı. Ama bunların yorumunda da insanlar ihtilaf ediyor. Bunlara da bakış tarzları değişiyor. Bunların yorumları değiştiği için insanlar yine bildikleri yoldan dönmeyebiliyorlar.

Onun için hepimiz Allah'a boyun bükerek, gözyaşı dökerek, “Yâ Rabbi! Bize hakkı hak olarak göster, ona uymayı bize nasip eyle. Bâtılı bâtil olarak göster, ondan uzak olmayı nasip eyle. Bizi nefsin oyunlarına düşürme, bizi şeytanın hileleriyle helâk etme.” diye dua etmemiz, daima tevazu içinde Allahu Teâlâ hazretlerine iltica eylememiz, hakkı bulmak hususunda O'nun bize tevfikini refik etmesini, hidayetinden bizi uzak tutmamasını istememiz en akıllıca işlerden birisi oluyor. Ulûm-u şer'iyeyi kendimize esas alarak Kur'ân-ı Kerîm'i, hadîs-i şerîfleri, fıkıhı, akaidi esas alarak ilim yolunda yürürsek, öğrendiğimizi uygularsak bu yol bizi cennete götürür.

a. Cehalet Azaptan Kurtuluşa Mazeret Değildir

Cahilden bir şey hasıl olmaz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri, Allahu Teâlâ hazretlerinin cahili iki türlü azaplandıracağını bildirmiş. Bir azaplanma sebebi, cahilliği dolayısıyla yapmış olduğu kusurlar; ikincisi de niye kendini izale etmek için çalışmaya girişmedi diye iki kat azap görüyor.

Onun için insan elinden geldiğince, karınca kararınca, az da olsa ilme sevgi beslemeli, ilim meclislerine gitmeye çalışmalı, ilim erbabı ile bir arada olmaya gayret etmeli ve ilim öğrenme yolunda çalışmalı ki bir alim seviyesine çıkamasa bile hiç olmazsa o sevgi, muhabbet dolayısıyla onlarla beraber haşri mümkün olsun. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri müjdelemiştir ki “Kişi sevdiği ile beraber olur.” Alimleri severse alimlerle beraber olur.

Bu söylediğim sözler bir taraftan da bizi getirip tasavvufun içine dahil ediyor ve tasavvufî prensiplerin, gerçeklerin hangi kaynaklardan oluştuğunu gösteriyor. Ve ne kadar hadîs-i şerîflere, Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesine uygun bir yol olduğunu da göstermiş oluyor. Allahu Teâlâ hazretleri o ulûm-u şer’iyyeden biri olan tasavvuf ilmini de bi-hakkın vâkıf olarak kalbimizi safileştirip, amellerimizin batınî şartlarını yerine getirip, niyetimizi ihlaslandırıp, amellerimizi Rabbimizin rızasına uygun bir tarzda yapmak durumuna gelmeyi cümlemize nasip eylesin.

İkinci hadîs-i şerîf:

«لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ، وَزَكَاةُ الدَّارِ بَيْتُ الضِّيَافَةِ»

Li-küllü şey'in zekâtün ve zekâtü'd-dâri beytü'z-ziyâfeti.

Bu da Câbir *radiyallahu anh'ten* rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz Ramazan'a bir iltifat buyurmuş oluyor ki:

“Her şeyin zekâtı vardır. İnsanın sahip olduğu her şeyin zekâtı vardır. Evin zekâtı da dostları çağırıp evde ziyafet çekmektir. *Beytü'z-ziyafeti*. Yani orada misafir ağırlamak, misafir konuklamak ve yemek ikram etmek, icap ettiği takdirde gecelettirmektir. İlmin zekâtı da -yine hadîs-i şerîflerden biliyoruz - muhtaçlara onu öğretmektir. Bilen bildiğini söyleyecek. Hele hele bu devrimiz gibi ilmin azaldığı batıllarla, boşlarla, yalanlarla, yanlışlarla oynanan bu devirde ilim öğretmeye çalışmak nafiye ibadetle meşgul olmaktan daha uygun bir yol olmuş oluyor.

Akşam namazından sonra bir kardeşimizin çocuğuna Vâkıa Suresi'ni okuttuk. Çok güzel okudu. Onun yetişmesi üzerinde Konyalı bir hoca efendi kardeşimizle müzâkere ettik.

O müzakerede anlaşıldı ki Türkiye'deki kardeşlerimizden daha güzel bir usûl ile okudu, tecvit ile okudu, hakikaten tatlı okudu evladımız. Onun üzerine hoca efendi “Türkiye'de böyle olmuyor.” dedi, buradaki yetişme tarzını sordu. Burada ilkokuldan itibaren hafızlığa başlıyorlarmış. İlkokulda altı sene içinde 15 cüzü, yani Kur’ân-ı Kerîm’in yarısını, geriye kalan üç sene içinde de bundan sonraki devrede de öbür yarısını ezberlettiriyorlarmış. Ezber dokuz sene içine yayılmış oluyor ama tecvidi ile öğretiyorlar. Ve dokuz sene içinde öteki bilgilerden de çocukları mahrum bırakmıyorlar. Bir taraftan öteki öğrencilerin okuduğu bütün bilgileri alıyor, öbür yandan hafızlığı elde etmiş oluyor. Kıraati ile, hem de Arapçasıyla. Bu güzel bir yetişme. Bu çalışmayı biz Türkiye’de de yapsak, çocuklarımızın hepsini buraya getiremeyeceğimize göre Türkiye’de de yapsak ne kadar iyi olacak.

Bu hadîs-i şerîften faydalanarak, buna kıyas ederek diyebiliriz ki; arabanın zekâtı da yoldaki fakir fukara yolcuları durup arabaya almaktır. “Hadi buyur, sen gel, arabama atla, camiye yetiş veya filanca yere kadar gidiyo-

rum sen de gel.” demektir. Böylece her şeyin bir zekâtı vardır; bu zekât başkalarına o şeyi sunmakla, başkalarının o şeyden istifade etmesini sağlamakla mümkün oluyor.

Demek ki biz Müslümanlar sahip olduğumuz mallarda, mülklerde ve imkânlarda bencil olmayacağız, bu imkânlarımızı başka yoksul kardeşlerimizle de paylaşmak suretiyle âdetâ o imkânımızın, o Allah'ın imkânının, o bahşinin zekâtını eda etmiş olacağız. Bu da hatırımız da kalsın. Daima varlıklarımızdan başkalarını istifade ettirmek suretiyle o varlığa ait zekâtımızı da vermeyi ihmal etmeye-
lim.

b. Kadının Erkeğe, Erkeğin Kadına Benzeme Yasağı

«لَعَنَ اللهُ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ،

وَالْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ»

Le'anallahu'l-müteşebbihâti mine'n-nisâi bi'r-ricâli ve'l-müteşebbihîne mine'r-ricâli bi'n-nisâi.

Tirmizî'nin rivayet etmiş olduğu ikinci hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz bildiriyor ki:

Le'anallahu'l-müteşebbihâti mine'n-nisâi bi'r-ricâli. “Kadınlardan erkeklere benzemeye özenenleri Allah lanetine uğratar, Allah onlara lanet eder.” Kadınlardan erkeklere benzemeye çalışanları Allah lanetine uğratar, erkeklerden de kadınlara benzemeye özenenleri lanetine uğratar. Erkekler erkek gibi olacak; kadınlar kadınca, hanımca olacaklar. Birisi ötekisine benzemeye çalışmayacak.

Bu hadîs-i şerîfin muhatabı kimler olabilir diye düşündüğümüz zaman bu asrın garip gelişmeleri gözümüzün önüne seriliyor. Bir kimseye bakıyorsunuz ki -burada değil ama Türkiye'de veyahut da başka bir ülkede- pantolonu var, bakıyorsunuz ki üstünde ceket var, bakıyorsunuz ki ayakkabısı erkek ayakkabısı gibi, bakıyorsunuz ki ensesi tıraşlı... Arkadan baktığınız zaman erkek sanıyorsunuz fakat ön taraftan yüzünü gördüğünüz zaman kadın olduğunu anlıyorsunuz.

Erkek gibi giyinmiş, tıraşı aynı. Hatta *unisex* diyorlar şimdi, erkek ve kadın ikisi aynı kıyafetleri giyebiliyorlar. Ceketse ceket, pantolonsa pantolon, daha başka kıyafetlerse daha başka kıyafetler... Tamamen aynen giyiniyorlar, arada bir fark kalmıyor. Halbuki kadının kadınca giyinmesi lazım, erkeğin erkekçe giyinmesi lazım.

Kadının giyinmesinde giyinmenin ana ölçüsünü bir kere göz önünde bulundurmalıyız. Giyimin ana ölçüsü, Allah'ın "göstermeyin" demiş olduğu kısımların örtünmesidir; elden, ayaktan ve yüzden, çehreden gayri vücudun tamamıdır. Ama erkeklerde diz ve göbük arasındır. Yani erkeklerin dışarıda çalışması dolayısıyla, yapacağı işler dolayısıyla ve görünen kısımlarının herhangi bir fitneye ve günaha sebep olmaması dolayısıyla örtünmeye icbar edilmiş olan, örtünmesi zorlanmış olan kısımları az olmuş oluyor. Ama kadınların örtünmesi mecburi olan kısımları Allah tarafından çok kılınmış oluyor. Bu bakımdan, örtünme farkından bir kere aynı olamazlar. Örtünme farkından dolayı bile aynen olamazlar.

Ayrıca Müslüman hanımın tavrına, edasına da dikkat etmesi lazım. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de böyle ayaklarını vurdura vurdura, salına salına yürümesi de kadınlara yasak olarak indirilmiş. Bir kadın kalın bir kumaş giyse ama vücuduna yapışık olsa; şimdinin birtakım pantolonları, memleketimizde ve başka ülkelerde erkekler ve kadınlar öyle giyiyorlar. Tam vücuduna göre diktiriyorlar, zar zor giyer ancak belki birinin yardımıyla çıkartabilir. Gayet sıkı bir kıyafet oluyor. Pantolon şöyle bütün vücudu kavramış oluyor. Giyim, bütün vücudu adeta bir fanila gibi kavramış oluyor.

Bu tesettürü sağlıyor mu?

Sağlamaz. Çünkü altındaki uzuv tamamen belli oluyor. Kalın olduğu halde vücudunun hatlarını tamamen belli etmiş olduğu için tesettürü tam sağlamaz.

Kalın olsa, altını gösterse?

Bizim burada Pakistanlıların görüyoruz, ince pamuklu kumaşları oluyor. İnce kumaşlardan giyimler... Erkekler giyindiği zaman alttan cildi belli oluyor ama ziyanı yok zaten erkek giysisi, bir mahsuru yok. Fakat

hayretle müşahede ediyorsunuz ki aynı ince kumaşı bakıyorsun bir kadın da giymiş. Tek bir o ince kumaşla gelmiş, Mescid-i Şerif'te namaz kılmaya çalışıyor. Kadın tesettürlü değil ki! Altı belli, derisi belli, derisinin altındaki uzvu belli. Yanlış...

O bakımdan, demek ki insanın giyimine, Allah'ın emrettiği tarz ile örtünmesine dikkat etmesi lazım. Erkeklerin de pantolonlarının bol olması ve kıyafetlerinin arkalarını örtecek tarzda arkaya sarkması uygun olur. Çünkü secde ettikleri zamanlarda tesettürlerinin zail olma ihtimali vardır.

Kadınlar gibi erkeğin saç uzatması, tavırlarını ona göre şey yapması, kıyafetini o hâle getirmesi; o da lanete sebep oluyor. Bu kadınların erkeklere benzemesi, erkeklerin kadınlara benzemesi asrımıza barizleşmiştir, çok net olarak görülüyor.

Bu hadîs-i şerîfin ifade ettiği manalardan bir tanesi de kadınlaşan erkekler ile erkekleşen kadınlar hakkında da olmuş olabilir bu ifade. Hani o da zaten fevkalâde büyük günahdır. Kadınlaşan erkeklere de lezbiyen diyorlar. Bir seks hastalığı olmuş oluyor bu.

Lezbiyen diyorlar. Tabi o çok melundur haki-
katen, Allah'ın lanetine müstahaktır ve ce-
hennemliktir. Kadınlaşan erkekler de -Allah
saklasın- kötü erkek olmuş oluyor, amel-i
kavm-i Lût'u işlemiş kimseler olmak bakımın-
dan o da bir melundur, o da cehenneme gi-
decektir.

Allahu Teâlâ hazretleri Ümmet-i Mu-
hammed'e salâh-ı haller nasip eylesin. Erkek-
ler erkekçe ve şeriatin emrettiği tarzda giy-
sinler, davransınlar ve hilkatlerine uygun ola-
rak yaşasınlar; kadınlar şeriatimizin emrettiği
tarzda davransınlar, giysinler, yaşasınlar ve
şeriatimizin emirlerini icrâ eylesinler diye
temenni ediyoruz. Çocuklarımızı da ona göre
yetiştirmeliyiz.

Bu kıyafet açılmışken çocuklar hak-
kında Harem-i Şerîf'lerde gördüğüm bir ra-
hatsızlığı da dile getirmek isterim. Maalesef
çocukların tesettürüne dikkat etmiyorlar.
Aynı şeyi burada da görüyoruz. Çocuktur diye
çocukların örtünmesine dikkat etmiyorlar.
Halbuki *Kadın ve Aile* dergimizde de yazmış-
tık. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
bir hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki: “Çocukların

avretleri de büyüklerin avretleri gibidir.” Geçen gün gördüm. Yemenli idi galiba birisi, donsuz olan küçük yavrusunu, bebeğini arkasına şöyle yapıştırmış, şöyle belinden tutmuş, çocuğun belden aşağısı çıplak hiçbir şey yok, öyle Mekke-i Mükerrerme’de, Mescid-i Şerif’in dışında bir yerden bir yere gidiyordu. Olmaz.

Çocuğun avreti de büyüğün avreti gibidir, örtülmesi lazım. Ayrıca çocuklarımıza küçükten tesettürün keyfini, zevkini ve lüzumunu öğretemezsek büyüdüğü zaman -bu ülkede dış şartlarda müsait ama- bizim ülkemiz gibi dış şartların menfî olduğu ülkelerde çocuğa baş örttürmek, uzun entari giydirmek, uzun kollu bir şey giydirmek, manto giydirmek zorlaşabilir, kesinlikle problemler çıkabilir ve çocuk bazen de cahilliğinden ters işler yapabilir.

Ankara’da iken rahmetli bir polis emeklisi cemaatimiz vardı. O cemaatimizden olan şahıs, ağlayarak kendisi ifade etmişti ki çocuklarının İslâmî ölçüler içinde, kıyafetler içinde yaşamasına kendisi gayret edermiş ama babasının zoruyla evde örtünen kızı, evden otobüs durağına kadar örtüyle gittikten

sonra otobüse bineceği sırada başını açar, öyle gidermiş. Anne ve baba küçükten o zevki, o Allah korkusunu aşılamazsa...“Evladım! Ben varım diye yapma bu işi, Allah görüyor diye yap. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Ebû Bekr-i Sıddîk *radıyallahu anh'a*:

c. Çocuklara Zikir Dersi

﴿ لَا تَحْزَنُ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا ﴾

Lâ tahzen innallahe me'anâ.

buyurdu. Mûsa *aleyhisselam* kavmine:

﴿ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴾

*Kâle kellâ inne ma'iyе Rabbî se-
yehdîn.*¹

buyurdu. Allahu Teâlâ hazretleri:

﴿ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ﴾

*Ve hüve me'aküm eynemâ küntüm.*²

diye âyet-i kerîmesinde buyurmuştur, yani her yerde hazır ve nazırdır. Evladım,

¹ 26/ Şuarâ, 62.

² 57/ Hadid, 4.

yavrum sen bu ibadetini, taatini, Allah'ın haramlarından sakınmayı, Allah'ın emirlerini tutmayı, annenin, babanın zoruyla yapma! Böyle yapmak doğru olmaz, Allah korkusu ile yap. Çünkü o her şeyi biliyor ve görüyor.” diye öğretmeliyiz.

Eski evliyaullahtan bir zatın yeğeni, onun böyle gözyaşı dökerek seccadesi üzerinde namazlar kılmasına, dualar etmesine hayran hayran bakarmış. Dayısı oluyormuş, onu yanaklarından okşamış, halini hatırını sorduktan sonra “ben de biraz sana tesbih tavsiye edeyim mi” diye ona üç tane cümle öğretmiş:

Allahu Rabbî. İlk cümle bu. “Allah benim Rabbimdir.” Bana verdiği nimetleri, ih-sanları, ikramları Allahu Teâlâ hazretleri, O gönderiyor. Arada bir sebep de olsa, *Müsebbibü'l-esbâb* olan, onu gönderen de Allahu Teâlâ hazretleridir. “Allah benim Rabbimdir.” diye diyecek. “Bunu günde 10 defa söyle” demiş çocuğa. Sonra, *Allahu şâhidî.* “Allahu Teâlâ hazretleri beni görüyor, her yaptığımı görüyor. Ben her ne kadar onu görmüyorsam da O beni görüyor.” diye çocuk 10 defa bunu da söyleyecek. Ve, *Allahu ma'î.*

“Allahu Teâlâ hazretleri benimle beraberdir, benim yanındadır diye de 10 defa söyleyecek. Bunları o çocuğa telkin eylemiş. O çocuk onu her gün söyleye söyleye yetişmiş, sonunda büyük bir mutasavvıflardan, evliyauullahtan bir zât oluyor, kıymetli eserler yazıyor.

Demek ki çocuklarımıza kendimizin bulunmadığınız ve kendilerinin serbest hareket edebildikleri zamanlarda bile namazlarını bırakmayacak, tesettürlerini terk etmeyecek, günahlara dalmayacak bir zihniyet vermeye olanca gücümüzle çalışmalıyız. Elimizden geldiğince bunu sağlamaya, bu telkini onlara vermeye ihtimam göstermeliyiz.

«لَعْنُ اللَّهِ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ وَالرَّائِشَ الَّذِي يَمْشِي
بَيْنَهُمَا»

*Le'anallahu'-râşiye ve'l-mürteşiye
ve'-râişe'llezî yemşî beynehümâ.*

Sevban *radıyallahuanh'ten* Ahmet b. Hanbel rivayet eylemiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bu hadîs-i şerîfinde buyuruyorlar ki:

“Allahu Teâlâ hazretleri rüşveti veren kimseye lanet eder.” *Ve’l-mürteşîye*. “Ve rüşveti alan kimseye, kendisine rüşvet verilmesini isteyen, teklif eden, kabul eden kimseye lanet eder.” *Ve’-râişe’llezî yemşî beynehümâ*. “Bu ikisinin arasında uyumu sağlamak için aracılık yapan, onunla ilgili konuşan, beriki ile ilgili konuşan aracıya da lanet eder.” Rüşveti alana da verene de aracıya da lanet eder.

Bir devlet dairesinden bir iş çıkacak. Adam rüşvetsiz yapmıyor, “Şu kadar para verersen olur.” Ama doğrudan doğruya kendisi almıyor. Bir adamını gönderiyor, o adam alıyor. Ondan sonra paylaşılıyor, ondan sonra iş çıkıyor.

Rüşvet; birtakım işleri doğru olduğu için değil de parası alındığı için yapmak, birtakım işleri de yanlış olduğu için değil de adam para vermiyor diye engellemek, devlet yönetiminde büyük hastalıklardan birisidir. İşlerin ters gitmesine ve cemiyetlerin çökmesine neden olan hastalıklardan birisidir. İslâm bunun karşısına çıkıyor. Ve bunun ortadan kalkması için prensipler koyuyor.

Maalesef bizim devlet mekanizmalarımızda hükümler genel değildir, şahıslara göre değişir. Suudi Arabistan'dan bunu çok net olarak söylüyorum. Birtakım insanlara farklı muamele her yerde asaletine göre her zaman yapılıyor. Hâlbuki İslâm dininde kişiler arasında fark gözetilmez, Allah'ın ahkâmı herkese eşit olarak tatbik edilir. Yöneticilerin bu eşitliğe son derece dikkat etmesi lazım. Buna dikkat etmedikleri takdirde zalim ve tarafçı bir yönetim sürer. Tabii Allah tarafından Rûz-i Mahşer'de sorgu ve suale mâruz olacaklar ve onlardan dolayı cezaya uğrayabileceklerdir.

Bizim elimizden gelen, geldiği kadar rüşvet tarafına yanaşmamamız uygun olur. Rüşveti almak da uygun değil vermek de uygun değil. “Ben almıyorum, vermiyorum. Sadece ikisi arasında gelip gidiyorum” demek de doğru değildir. Bir şerrin, yapılması yasak olan kötülüğün yapılmasına destek olmak da İslâm'da uygun değildir.

Mesela İslâm dinimiz içkiyi haram kılmıştır. Bir insan içkiyi içmese ama içki kasa-

sını kamyondan dükkâna taşısa, o zaman yine günahkâr olur. Hamalı bile günahkâr olur!

“Ne yapayım, geçimim bundan. Ben bu dükkânın hamalıyım. Bu kasalar, bu şişeler, buradan inecek. Hayır, taşıması bile haramdır. Taşıyana bile Allahu Teâlâ hazretleri lanet eder. Sıkana lanet eder, sıktırana lanet eder. “Ben içmiyorum canım işte sunuyorum” dese, sunana lanet eder, sundurana lanet eder, sunmakta vesile olan hizmetçiye lanet eder. İslâm dininin ana prensibi budur.

Onun için dikkat edelim ki varlıklarımız, hayatımız, faaliyetlerimiz ve fiillerimiz günahlarda hisse almasın, günahların figüranı olmasın, günahların tekevvününde bir unsur olmasın. Buna çok dikkat edelim. Varlığımız ve faaliyetlerimiz hayra yarasın, sevaplı işlere yarasın, sevaplı işlerle ömrümüz geçsin. Allahu Teâlâ hazretlerinin dünya ve âhirette hayırlarına nâil olalım.

«لَا يَشْكُرُ اللَّهُ مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ»

Lâ yeşküru'llahe men lâ yeşküru'n-nâse.

Ahmed b. Hanbel *rahmetullahi aleyh*'ten rivayet edilmiş. Bu hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor ki: “İnsanlara şükretmeyen kimse Allah'a şükretmemiş olur.”

Burada bir ince İslâmî kaideyi öğrenmiş oluyoruz. Allahu Teâlâ hazretleri bize yapılan iyiliklere teşekkür etmemizi seviyor ve istiyor. “Canım Allahu Teâlâ hazretleri yaratandır, takdir edendir, her şey Allah'tan geliyor, onun ne dahli ona da Allah veriyor” filan gibi bir mantıkla düşünmek doğru değil. Vesile olanlara da teşekkür etmeyi tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz ve bu hadîs-i şerîfinde çok net olarak, emir olarak karşımızda beliriyor.

İnsanlara teşekkür etmesini bilmeyen Allah'a teşekkür etmemiş oluyor. Diyelim ki siz sabahleyin dua ettiniz: “Yâ Rabbi! Muhtacım, bir ihtiyacım var. Sen bana bu ihtiyacımı giderecek bir çare ihsan eyle.” Öğleye doğru kapınız çalındı, birisi geldi: “Al sana şu kadar 1000 riyal!” veriyor. Rüyada gördü veya Peygamber Efendimiz söyledi. Böyle şeyler hep olağan şeyler. Tamam, bunu Allah gönderi-

yor, belli. Rüyada görmese de dua etmese de her şey Allah'tan. *İyyâke na'büdü ve iyyâke nesta'in.*³ Biz de onun için ancak Allah'a ibadet ediyoruz ve ancak Allah'tan istiyoruz.

Yalnız bize iyilik yapanlara teşekkür etmek lazım. O iyilik yapanın o iyilikteki payını görmemiz lazım, onu inkâr etmememiz lazım. İslâm dini iyilikte pay alanlara da hisse verir. Bir zengin ağa, zengin şahıs zekâtını ayırsa, ondan sonra kahyasına verse, kâhyası zekâtı götürse, filanca mahalledeki hocaya verse, hoca efendi de fakirleri iyi bildiği için bu parayı çıkarsa ona ona ona verse... Bu zekâtın sevabı ilk ağaya gidiyor, çünkü o zekâtını ayırdı ona gidiyor. Kâhyaya gidiyor, çünkü arada vasıta oldu. İmama gidiyor, çünkü o da sevkiyatta yardımcı oldu. Yani aradaki halkaların hepsine Allahu Teâlâ hazretleri fazl u kereminden sevap ihsan ediyor.

d. Kardeşinin Gıyabında dua Etmek

Biz de bize karşı yapılmış olan iyiliklerin yapıcılarını ona yaptıran da Allah ama yapıcılarında teşekkürü ihmal etmemeliyiz. “Allah razı olsun kardeşim. Sağ ol kardeşim.

---

³ 1/ Fâtiha, 5.

Teşekkür ederim.” demeliyiz. Hatta hem yüzüne karşı demeliyiz hem de gıyabında söylemeliyiz. Gıyabında yaptığımız dua daha da makbuldür. “Yâ Rabbi! Bu kardeşimin bana bu iyiliği yaptığı gibi sen de ona dünya ve âhirette şu şu şu iyilikleri ihsan eyle.” diye ağzımız dualı olmalı, kardeşlerimize karşı böyle hayır dua eden kimseler olmalıyız.

Duaların için de en makbul dua kardeşin kardeşe gıyabında yaptığı duadır. Sürat bakımından en çabuk kabul olan dua kardeşin kardeşe o yokken, o yanında değilken, onun arkasından yapmış olduğun hayır dua. Mesela geceleyin kalkıyorsun, tespihini çekiyorsun, namazını kılıyorsun. Oturdun, zikrettin, dua ettin. Duada da diyorsun ki, “Yâ Rabbi! Filanca kardeşime de kusurlarından kurtulmayı sen nasip eyle ve hastalığına şifa ver. Dertlidir, derdine çare ihsan eyle. Çocuklarıyla şöyle şöyle problemleri var. Onları hallediver yâ Rabbi!”

Allahu Teâlâ hazretleri böyle kulun kula, onun arkasından yapmış olduğu duayı çok seviyor. Ve bir melek, o dua eden kimse- nin başucunda dermiş ki: *Âmin. Ve leke mis-*

lühu. Melek “âmin” dermiş ve “Sen o kardeşin için ne istiyorsan bir mislini de Allah sana versin.” diye dua edermiş.

Bu hadîs-i şerîften anladığımıza göre demek ki biz kardeşlerimize dua ederken duanın bir faydası -duamız kabul olursa- kardeşimize giderken öteki faydası da dönüp bize geliyor. İki türlü tesir hâsıl olacak duadan. Birisi kardeşimizi ihyâ edecek, birisi dönüp bizi ihyâ edecek. O bakımdan kardeşlerimizi de dualarımızda unutmamalıyız.

Eski alimlerden birisi, *Şifâ-i Şerîf* kitabında kaydediliyor ki, duasında 70-80 tane arkadaşına ismen zikrederek dua edermiş. O kadar özel! “Yâ Rabbi! Mehmet’e, Ali’ye, Hasan’a, Hüseyin’e şunu ver, bunu yap, şöyle olsun, böyle olsun.” diye dua edermiş.

Dua önemli bir şey. Dua mü’minin silahıdır. Dua mü’minin gizli yardımcılardan bir yardımcısıdır. Allah’ın ordularından bir ordudur. Kat kat dizilmiş ordular kadar güçlüdür dua. Bir mazlumun, güçsüzün, yoksulun bir tanesi elini açar bir dua eder, Allahu Teâlâ hazretleri o duanın bereketine karşı taraftaki binlerce insanı def eder, filanca

şerri yok eder, filanca hayrı hâsıl eder. Allahu Teâlâ hazretleri her şeye kadirdir.

«حَتَّىٰ إِنَّمَا تُنصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ بِضِعْفَائِكُمْ»

Hatta innemâ tünsarûne ve türzakûne bi-du‘afâiküm.

Hadîs-i şerîfite bildiriyor ki: “Siz Allahu Teâlâ hazretlerinin lütfuna, savaşlardaki zaferlerine mazhar oluyorsunuz ve rızıklara nâil oluyorsunuz. Bunun sebebi sizin içinizdeki fukaracıklar, boynu bükükler, yoksullar ve zayıflardır; yani zayıflarınız, yoksullarınız hürmetine nusret-i ilahiyyeye mazhar oluyorsunuz ve rızıklandırılıyorsunuz.” buyuruyor.

Onun için zenginler kendilerinin evine arkadaşlarını çağdırdıkları zaman fakirlere kapılarını kapamasınlar. “En kötü ziyafet evi oraya zenginlerin alınıp fakirlerinin girmesinin engellendiği evdir.” diye buyuruyor Peygamber Efendimiz. Daima fukarayı da unutmamak ve onu da araya katmak lazım, onları da eksik etmemek lazım. Allah’ın sevgili kulu kimdir bilinmez, hiç mevkii makam yoktur ama dünya bakımından bir değeri yok sanılır ama Allah indinde kıymetlidir.

Peygamber Efendimiz bir keresinde Ebû Zer-i Gıfârî hazretlerine sormuş ki; “Söyle bakalım, şu mecliste senin gözünde en makbul insan kimdir?” O da şöyle meclistekilere göz gezdirmiş. “Şu yâ Resûlallah!” demiş. Peki, söyle bakalım senin gözünde şu mescidin içinde en hakir kul, en aşağı mertebede olan hangisidir?” Yine gözünü gezdirmiş, “Şu yâ Resûlallah!” demiş. Peygamber Efendimiz diyor ki; “Yâ Ebû Zer! Senin şu beğenmediğin kul var ya, bir de şu beğendiğin adam var ya; şu beğendiğin adamdan bin tanesi şu beğenmediğin kulun dengi olamaz.”

Allah indinde kimin yüksek mevkii olduğunu biz bilemeyiz. Çünkü Allah kalplere bakar.

«إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَجْسَامِكُمْ
وَأَعْمَالِكُمْ» قُلُوبِكُمْ يَنْظُرُ إِلَى وَلَكِنْ

Innallahe lâ yenzuru ilâ suveriküm ve lâ ilâ ecsâmiküm velâkin yenzuru ilâ kulûbiküm ve a‘mâliküm.

Innallahe lâ yenzuru ilâ suveriküm ve lâ ilâ ecsâmiküm. “Allahu Teâlâ hazretleri

insanların yüzlerine bakmaz, cisimlerine bakmaz, giyimlerine bakmaz, mevkilerine makamlarına bakmaz.” *Velâkin yenzuru ilâ kulûbiküm ve a‘mâliküm.* “Kalplerin temizliğine bakar, sâfîliğine bakar ve amellerin ihlasla yapılıp yapılmamasına bakar.”

O bakımdan fakirleri de sevmeliyiz, yoksulları da sevmeliyiz. Bir de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bir hadîs-i şerifinde: “Her şeyin bir anahtarı vardır. Cennetin anahtarı da miskinleri, fakirleri sevmektir.” buyuruyor. Onun için fakirlerden kaçmayalım, ayrı ayrı mevkiler yapmayalım. Fakir yanına geldiği zaman kimisi safını değiştiriyor. Yanındakine bakıyor, kılığını kıyafetini beğenmiyorsa oradan bir geri safa gidiyor. Yanındaki arkadaşını veya onun kıyafetini beğenmediği için onun yanında durmamak için bir geri safa çekiliyor. Fakirleri, yoksulları sevmeye çalışmalıyız.

Bir hadîs-i şerîf vardır ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş: “Nice saçı başı dağınık, toz topraklara bulaşmış kimseler vardır ki söz söylese kimse sözüne itibar etmez, kız istese kimse ona kız ver-

mez, kimsenin yanında bir değeri yoktur ama, *lev akseme alellahi le-‘eberehu*, bir konuda yemin etse Allah onun o yemini doğru çıksın diye o işi öyle yapar. Onun Allah indinde nazı, hatırı o kadar yüksektir ki onun sözü olsun diye olmayacak işi yaptırır Allah. O bakımdan saç dağınıklığına, elbisesine yamalılığınaya bakmamak lazım. İnsan her gördüğünü kendinden üstün bilmeli.

Bir büyüğün sözü ne kadar güzeldir: “İnsan yaşlılara baktığı zaman diyecek ki; ‘Bunlar benden çok daha yaşlı, sakallarını İslâm’la [İslâm yolunda] ağarttılar, nice ibadetler ettiler. Elbette sevapları daha fazla olduğundan mertebeleri daha yüksektir.’ Çocuklara, gençlere baktığı zaman da diyecek ki: ‘Bunların yaşı benden daha aşağıdadır. Bunlar benden daha az yaşadılar, günahı benden daha az işlediler. Bunların derecesi benden daha iyidir. Çünkü ben daha çok yaşadığım için günahı daha çok işledim.’ diyecek.” Herkesi kendinden üstün görecek. Olgun Müslümanların hali budur; kendi kusurlarına bakar, başkalarının iyiliklerini görür, onları kendinden yüksek bilir.

e. Yalanı Terk Etmedikçe Kamil Mümin Olmaz

Bir hadîs-i şerîf daha okuyalım:

«لَا يُؤْمِنُ الْعَبْدُ الْإِيمَانَ كُلَّهُ، حَتَّى يَتْرُكَ الْكَذِبَ فِي
الْمُزَاحَةِ، وَيَتْرُكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ صَادِقًا»

Lâ yü'minü'l-abdü'l-îmâne küllehu hatta yetrüke'l-kezibe fi'l-müzâhati ve yetrüke'l-mirâ'e ve in kâne sâdıkân.

Hep Ahmed b. Hanbel *radiyallahu anh, rahmetullahi aleyh*'ten. Mezhep imamı, aynı zamanda büyük hadis alimidir. *Müsned* isimli bir eser yazmıştır. Onun içinde otuz küsur bin hadîs-i şerîf toplamıştır mübarek. Onun hadîs-i şerîfleri karşımıza geldi. Bu di-yarda onun mezhebi daha çok yaygın oldu-ğundan nazı daha çok oluyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu kitapta rivayet edilen hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki: Kul imana tamamen sahip olmuş olamaz, hakiki bir imana tam mânası ile muttasıl olmuş olamaz, tam mü'min olamaz; şaka yoluyla bile yalan söylemeyi terk etmedikçe.”

Müslüman yalan söylemeyecek. “Aman, şaka yaptım canım!” Şakasınca bile yalan söylemeyecek. Şakasınca bile yalan söylemeyi terk edecek bir doğru sözlülüğe, doğru özlülüğe ulaşmadıkça insan tam müslüman olmaz. Şakası bile gerçeklere istinad edecek. Misal:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bir gün akrabasından bir kadıncağıza -yaşlı bir kadın- demiş ki: “Yaşlılar cennete girmeyecek.” Kadıncağız da Kadıncağız üzülecekti. Bayağı da üzüldü. “Yaşlılar cennete girmeyecek, ben de yaşlıyım, benim halim nice olacak?” diye bayağı da üzüldü. [Peygamber Efendimiz] tebessüm etti, dedi ki; “Allah gençleştirecek, seni taze olacak.” Cennette kamburu ile, diz ağrısı ile, bel ağrısı ile, dişleri gedik filan bir durumda olmayacak elbette, genç bir halde olacak. Allahu Teâlâ hazretleri gençleştirecek. Demek şaka yaptı, fakat gerçeği söylüyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in latifelerinden birisi böyle.

Bir keresinde birisine demiş ki: “Ya senin gözünde aklık var.” Telaşlanmış. Demek

ki sevdiği bir kimse idi, ona öyle latife eyledi. Telaşlanınca “Nasıl ya Resûlallah?” filan diye sordu herhalde. Diyor ki, “Herkesin gözünde bir kara bir ak olmaz mı? Orta tarafı renkli olur, kenarları ak olur.” Gözünde ak var derken doğru bir şey söylemiş oluyor ama latife oluyor. Demek ki mizahta bile, şakada bile yalan söylemeden yapıyor. Olmayacak şeyi söylemeyeceğiz.

“Bir pire tepmiş bir devenin oyluğun ezmiş. Yalan değil gerçektir, ben de gördüm tozunu.” Şair yalancılarla böyle alay ediyor. Bir pire bir deveye bir tekme atmış da bacağını eğmiş attığı tekmeden. “Yalan değil gerçektir. Ben de gördüm, hakikaten böyle olduğunu anladım.” filan diyor. Bazıları işte böyle derler, yalanı kuyruklu yalan şey yaparlar. Bir yalanı söylerler, bir de arkasından şahit getirirler. Ona misal olarak söylüyor. Yalan söylemeyeceğiz. Özümüz, sözümüz dosdoğru olacak. Susacağız veya gerçeği söyleyeceğiz. Allah bizi doğru sözlülükten ayırmasın.

f. Haklı Da Olsa Münakaşayı Terk Etmek

Ve yetrüke'l-mirâ'e ve in kâne sâdikan. “Haklı da olsa münakaşayı terk etme

sıfatına sahip olmadıkça gerçek mü'min olamaz.” Ekseriya münakaşa çıkıyor ve devam ediyor. Uzun zaman devam ediyor. O öyle diyor, ötekisi aksini söylüyor. Zıtlaşıyorlar, inatlaşıyorlar, kavgalaşıyorlar, sonra küsüyorlar. “O adamla dostluk edilmez” diyor. O o tarafa gidiyor, bu bu tarafa gidiyor.

Münakaşadan bir şey hâsıl olmuyor. Tatlılıkla söylendiği zaman hâsıl olur da münakaşadan bir şey hâsıl olmaz. O bakımdan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, münakaşanın büyümesini sevmiyor, tavsiye etmiyor. Münakaşada biraz iş uzadığı takdirde kişi hemen çekilecek, kesecek, işi uzatmayacak, o kadar fazla değil.

Allahu Teâlâ hazretleri... Haklıyken de susmak kolay değil. *Ve in kâne sâdıkan*. Haklıyken... “Nasıl olsa ben haklıyım, o sussun. Yanlış şeyi iddia ediyor.” diyor insan ama haklıyken sustuğun zaman daha iyi oluyor. Peygamber Efendimiz: “Haklıyken münakaşayı terk edene, cennette bir köşk garanti ederim.” buyuruyor.

Münakaşalara girmeyelim, münakaşalarla muhabbetleri bozmayalım, nefisleri bi-

lemeyelim, keskinleştirmeyelim, nefislerimize fayda çıkarttırmayalım.

“Hiçbir münakaşa yoktur ki o münakaşada ‘keşke benim söylediğim yanlış olsa da kardeşimin söylediği haklı olsa’ diye bir duyguyla girmiş olmayayım” demiş büyüklerden birisi. Kendisi galip gelmeyi istemiyor. Bir gerçeğin anlaşılması için karşılıklı konuşmaya geçiyorlar ama temenni ederim ki keşke kardeşimin dediği doğru olsa. Halbuki bizim münakaşada ana gayemiz nedir? Kendi doğruluğumuzu, kendi haklılığımızı ispat etmeye çalışmaktır.

İşte İslâmî âdâb böyle. İslâm ahlâkı böyle. Bizim anladığımız ölçüler içinde değil; daima fedakarlığa dayanıyor, daima haklı olduğu halde bir adım geri çekilmeye ve ana hedefleri esas almaya dayanıyor. Yeter ki muhabbet olsun, yeter ki İslâm cemaati devam etsin, yeter ki Allah razı olsun diye fedakarlıklara katlanmayı bize emrediyor.

Rabbimiz bizi her türlü güzel ahlâkıyla muttasıf eylesin. Üzerimizde bulunan her türlü kötü sıfatı ve kötü huyu bizden alsın, bizi o kötülüklerden pak eylesin. Sevdiği, razı

olduğu, olgun, kâmil kullar olmayı cümlemize nasip eylesin.

Bizim yolumuz tasavvuf yoludur, yani bu yoldur, kâmil insan olma yoludur. Bu güzel ahlâkı da, İslâm ahlâkını da, Kur'an ahlâkını da, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in ahlâkını da tam benimseyerek içimize sindirmeyi Rabbimiz nasip eylesin. Huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmayı cümlemize nasip ve müyesser eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

6 Safer 1409 / 18.09.1988

Medine

[Bütün HAC VE UMRE SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

